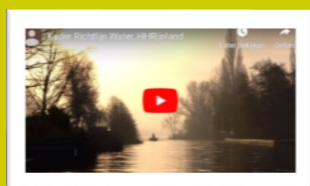




KRW en biodiversiteit vertalen we in concrete maatregelen.



De Kaderrichtlijn Water is het beleidskader waarmee Rijnland werkt aan de waterkwaliteit in ons gebied. In een korte film vertellen vissers, natuurbeschermers en landbouwers over de impact die de wet heeft op hun werk.

VV-besluitnota

Registratienummer:
20.084794

De verenigde vergadering

besluit:

1. om het burgerinitiatief voor het realiseren van een Limes Bubble Barrier te steunen;
2. dat Rijnland het eigenaarschap van de installatie op zich neemt als de investering rond komt;
3. de kosten voor de exploitatie gedurende 10 jaar te dragen;
4. de samenwerkingsovereenkomst "Limes Bubble Barrier" met een half jaar te verlengen.

Context

Plastics in het oppervlaktewater krijgt steeds meer aandacht. Verschillende partijen zijn hierbij betrokken vanuit de overheden, bedrijfsleven, onderzoek- en onderwijsinstellingen en non-profitorganisaties. Het uiteindelijke doel is om de hoeveelheid plastics in het milieu terug te dringen. Dit kan door het nemen van bronmaatregelen, het verwijderen van het reeds aanwezige plastics en door gedragsverandering bij burgers.

In het voorjaar van 2018 is op initiatief van de Jutters Katwijk (een burgerinitiatief, thans stichting "Coast Busters") een werkgroep gestart om de mogelijkheden voor het afvangen van plastics bij de uitwatering van Katwijk te onderzoeken. Om inzicht te krijgen in het plasticprobleem bij Katwijk is in het najaar 2018 een meting uitgevoerd. Op basis van dit onderzoek is een schatting gemaakt dat op jaarbasis ruim 1 miljoen objecten, met een gewicht van 2,3-2,6 ton, het Katwijks kanaal passeert. Het werkelijke hoeveelheden liggen waarschijnlijk aanzienlijk hoger, aangezien alleen de toplaag van het water is bemonsterd. Na een periode van het verkennen van maatregelen en benaderen van belanghebbenden is in december 2019 een samenwerkingsovereenkomst getekend (19.074584). Deze overeenkomst werd ondertekend door de gemeenten Katwijk, Leiden,

Voorschoten, Wassenaar, Oegstgeest, Teylingen, Noordwijk, Leiderdorp, Zoeterwoude en Alphen aan den Rijn, Stichting "Coast Busters", Vrumona en Rijnland. Het doel van de overeenkomst is te komen tot maatregelen om het plastic af te vangen, voordat het de Noordzee in stroomt. Als meest kansrijke maatregel kwam de Limes Bubble Barrier¹ (LBB) naar voren. In de samenwerkings-overeenkomst is afgesproken om de technische en financiële haalbaarheid van deze maatregel te onderzoeken.

Op het bestuurlijk overleg van 7 oktober 2020 zijn de resultaten van de technische en financiële haalbaarheid gepresenteerd aan de samenwerkende partijen. Uit het technisch vooronderzoek kwam naar voren dat de plaatsing van de LBB mogelijk is. Een samenvatting van dit onderzoek is te vinden in de bijlage. Dit houdt in dat de realisatiefase nu mogelijk gemaakt kan worden. In het bestuurlijk overleg van 7 oktober is hiervoor commitment uitgesproken, maar is ook gesignaleerd dat er met betrekking tot de financiële haalbaarheid nog een begrotingstekort overbrugd moet worden. De mogelijkheden voor het financieren van dit tekort moeten leiden tot het besluiten over een go/no go. Om hier invulling aan te geven is een stuurgroep ingesteld, waarin Rijnland wordt vertegenwoordigd door dhr. W. von Faber.

Verwacht wordt dat bij een positief besluit in het eerste kwartaal 2021 de voorbereiding en realisatie kunnen worden gestart. De LBB kan dan vanaf 2022 operationeel zijn.

Argumenten

1.1 *We nemen verantwoordelijkheid in het plastic (zwerf)afvalprobleem*

Rijnland vindt het belangrijk om het plasticprobleem aan te pakken. Hoewel we geen beleidsopgave vanuit de Kaderrichtlijn Water hebben voor plastics, is ons watersysteem wel een belangrijke transportroute. We hebben de mogelijkheid om hierin maatregelen te treffen. Rijnland voelt de verantwoordelijkheid om dit op te pakken vanuit het WBP5 (opkomende stoffen, waaronder plastics) en de afspraken die we via de UvW hebben gemaakt in het ketenakkoord kunststofkringloop.

1.2 *We steunen initiatieven vanuit de burgers*

Het idee om te komen tot een LBB komt vanuit een burgerinitiatief. Deelnemers van het initiatief zijn erg gemotiveerd om dit samen met andere burgers, overheden en het bedrijfsleven op te pakken. Inmiddels heeft het burgerinitiatief meer vorm gekregen als stichting en speelt de stichting een belangrijke rol in het proces. We vinden het als Rijnland belangrijk om dergelijke initiatieven vanuit onze maatschappelijk verantwoordelijkheid te steunen.

1.3. *De LBB bevordert het bewustzijn met betrekking tot (plastic) zwerfafval in water*

De LBB is een "end of pipe" maatregel. De maatregel is echter uitermate geschikt om bewustwording te creëren. Door middel van de LBB wordt zichtbaar gemaakt wat er aan plastics in het water zit. Hier kunnen lesprogramma's en publieksacties aan gekoppeld worden, waarmee bewustwording wordt gecreëerd en daarmee gedragsverandering. Tevens kan de LBB worden ingezet voor monitoring. Uit de verzamelde data kunnen bronnen worden herleid, zodat hier specifiek aandacht aan kan worden gegeven. Omdat de installatie op het grondgebied van Rijnland staat, heeft dit een positief effect op het imago van Rijnland, doordat we laten zien hoe we op een innovatieve manier het plastic soup problematiek mede-aanpakken.

1.4 *De LBB is innovatief*

De LBB is een innovatieve techniek om plastics af te vangen. Er is een pilot afgrond in de IJssel bij Kampen (RWS), waarbij geschat is dat de Bubble Barrier tot 98% van het plastic kan afvangen.

¹ De Bubble Barrier bij Katwijk heeft inmiddels de naam "Limes Bubble Barrier" gekregen, dat verwijst naar de Limes (grens van Romeinse rijk en belangrijke transportroute). De beoogde locatie voor de Limes Bubble Barrier ligt op de Limes. En net als de limes is dit een belangrijke transportroute (in dit geval voor plastic) en een grens waar plastics wordt tegengehouden, alvorens het de zee in zou stromen.

Momenteel lopen er nog twee pilots. De Pilot bij de AWZI Wervershoof (Hollands Noorderkwartier) is gericht op het verwijderen van microplastics. De pilot in Westerdok (gemeente Amsterdam en Waternet) is gericht op het verwijderen van zwerfvuil. Deze pilots zijn net gestart en ontwikkelingen worden gevolgd. De LBB bij Katwijk kan de eerste volledig operationele installatie worden. Dit zal ook internationale delegaties naar Katwijk trekken om kennis te nemen van deze aanpak.

1.5. Kansen voor synergie

De LBB draagt bij aan het vergroten van de biodiversiteit, doordat er minder plastics in de Noordzee terecht komen. Dit is gunstig voor de ecologische ontwikkeling in de Noordzee en daarmee voor het behalen van de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Marine Strategie (KRM). Maar ook voor de eigen doelstellingen kan het een positieve bijdrage leveren door het terrein zo in te richten dat dit bijdraagt aan het versterken van de biodiversiteit.

De gemeente Katwijk ontwikkelt samen met woningbouwcoöperatie Dunavie en Rijnland plannen voor een aardgasvrije wijk in Katwijk (Hoornes). Hierbij wordt ingezet op "Thermische Energie uit Oppervlaktewater" (TEO). Er zijn geen negatieve effecten van de LBB te verwachten op het functioneren van een TEO bron. Het bellenscherm zal de temperatuur van het water nagenoeg niet beïnvloeden. Er liggen wel mogelijkheden voor synergie. Door het inname- of lozingspunt van de TEO slim te kiezen, kan het bellenscherm profiteren van extra stroming. Het bellenscherm kan daarbij het plastic tegen houden en zo voorkomen dat het de TEO installatie vervuult.

2.1 We borgen maximaal onze kerntaken

De uitwatering van Katwijk vervult verschillende functies die voor de kerntaken van Rijnland "droge voeten en schoon water" cruciaal zijn. Denk hierbij aan de waterafvoer van het boezemgemaal en de vismigratie. Door volledig eigenaarschap te nemen van de LBB en het beheer en onderhoud uit te voeren, zijn we in staat om deze kerntaken maximaal te waarborgen. We kunnen zelf het aan- en uitschakelen van het bellenscherm bepalen, zonder hiervoor afhankelijk te zijn van derden. We kunnen dit doen in bijvoorbeeld voor de vismigratie belangrijke perioden.

2.2 De installatie bevindt zich op Rijnlands eigendom

Omdat Rijnland eigenaar is van de ondergrond, wordt de installatie van rechtswege en automatisch eigendom van Rijnland door middel van natrekking. Formeel is hier geen besluit of handeling voor nodig. Het is wel goed hier bewust voor te kiezen en daarom is dit opgenomen in het besluit. Mocht Rijnland hier niet toe besluiten, dan kan met een recht van opstal een andere partij alsnog eigenaar van de installatie worden gemaakt.

Vanuit veiligheidsoogpunt is eigenaarschap gewenst, zodat onbevoegden geen toegang hebben tot het terrein van Rijnland.

3.1 We investeren niet in de installatie zelf, maar wel in de beheer en onderhoud

Bij het plastic zwerfafval hebben meerdere partijen een verantwoordelijkheid. Het is dan ook voordehand liggend dat deze partijen meefinancieren. Rijnland heeft een belang bij het zelf uitvoeren van het operationeel beheer (zie 2.1 en 2.2) en wil om die reden eigenaar worden van de installatie en financieel bijdragen in de kosten voor beheer en onderhoud.

De investering voor de LBB wordt begroot op € 689.000 (incl. BTW). Deze kosten worden gefinancierd door de deelnemende gemeenten (als bijdrage per bewoner uit afvalstoffenheffing), bijdrage uit het groenfonds van Holland Rijnland, aangevuld met bijdragen van sponsors, fondswerving, giften, enz. Er wordt ook nadrukkelijk gezocht naar financiering vanuit marktpartijen. Een deel van de bijdrage is toegezegd, maar er resteert nog een begrotingstekort van € 287.750. Rijnland financiert de initiële aanschaf (de investering) dus niet mee, maar wil eigenaar worden en draagt de kosten voor de exploitatie van het systeem. De bijdrage van Rijnland is op voorwaarde dat de kosten voor de investering volledig zijn gedekt.

De exploitatiekosten zijn als volgt opgebouwd:

	Kosten (Euro per jaar) incl. BTW
Beheer, onderhoud	28.500
Energiekosten	6.000
Afvalverwijdering	7.500
totaal	42.000

De kosten voor beheer en onderhoud bestaan uit uren en materiaalkosten die nodig zijn voor het regulier onderhoud en de bediening. Deze zijn gebaseerd op ervaringen met de pilotinstallaties. Voor de energievoorziening van de LBB wordt nadrukkelijk gekeken naar mogelijkheden voor het gebruik van duurzame energiebronnen zoals wind- en/of zonenergie.

Vooralsnog wordt het plastic afval samen met het afval van het kroosrooster verwijderd. De extra kosten worden ingeschat op € 7.500 per jaar op basis van de meting uit december 2018 (vertaald naar jaarvracht over de gehele waterkolom). Met de huidige technieken is het nog niet mogelijk om het afval als basis van hernieuwbare grondstoffen te gebruiken. Daarvoor is het materiaal te vervuild en daarmee onaantrekkelijk voor afvalverwerkers. De ontwikkeling op dit gebied gaan echter snel en de mogelijkheden om het plastic afval wel duurzaam te verwerken heeft binnen het project de aandacht.

In de exploitatiekosten is geen afschrijving meegenomen voor de vervanging van de gehele installatie na 10 jaar, omdat de investering door andere partijen wordt gedaan. Wel wil Rijnland er zeker van zijn dat, indien er na 10 jaar geen vervolg wordt gegeven aan de LBB, de installatie kan worden verwijderd. De kosten worden geschat op € 40.000.

Samenvattend zijn de exploitatiekosten voor Rijnland geraamd op € 42.000 (incl. BTW) per jaar, uitgaande van een levensduur van 10 jaar. Daarnaast is er sprake van eenmalige kosten voor het eventueel verwijderen van de installatie na 10 jaar van € 40.000. Rijnland stelt tevens de grond ter beschikking. De installatie is vanaf 2022 operationeel. Bovengenoemde exploitatiekosten worden opgenomen in het komend MJP 2022-2025 en worden bekostigd uit de watersysteemheffing.

4.1 Verlengen van de samenwerkingsovereenkomst is nodig om de investering rond te krijgen

De huidige samenwerkingsovereenkomst loopt in december 2020 af. De bijdragen van de gemeenten, Holland Rijnland en uit fondsen zijn nog niet rond. De verwachting is dat hier in het eerste kwartaal 2021 meer duidelijkheid over is. Om dit proces goed af te ronden is het verlenging van de samenwerkingsovereenkomst nodig. Voor de eventuele realisatie zal een nieuwe samenwerkingsovereenkomst worden gemaakt.

Risico's

1.1 LBB verstoort de vismigratie

De uitwatering bij Katwijk is belangrijk voor trekkende vissen, zoals glas- en schieraal. Het bellenscherm mag geen "barrier" voor deze vis gaan vormen. Onderzocht is welke eisen er aan het ontwerp van een LBB moeten worden meegegeven om te zorgen dat vissen het bellenscherm kunnen passeren. De belangrijkste conclusie is dat de vismigratie wel enige hinder zal ondervinden. Ze zullen deze in eerste instantie willen ontwijken. De meeste vissen zijn uiteindelijk wel in staat het bellenscherm te passeren. Bij het ontwerp en de bediening van het bellenscherm kunnen eisen mee worden gegeven die de vispasserbaarheid (ook voor kleinere vissen) vergroot. Denk hierbij aan het creëren van "doorzwemzones" of het (gedeeltelijk) uitschakelen van de installatie tijdens voor de migratie belangrijke perioden. Doordat de vissen ze zich ophopen voor het bellenscherm, alvorens er doorheen te zwemmen, vormen ze een makkelijke prooi voor predatie. Hiervoor kunnen schuilmogelijkheden worden aangebracht in de vorm van bijv. kunstmatige riffen die bescherming bieden tegen predatie. Deze riffen dragen tevens positief bij aan de algehele biodiversiteit.

1.2 Exploitatie kunnen hoger uitvallen dan verwacht

Bij de kosteninschatting voor de exploitatie zijn aannames gedaan op basis van de energiekosten en de kosten voor het afvoeren van het afval. Daarbij is uitgegaan van het huidige prijspeil. Veranderingen in de energieprijzen en afvoerkosten kunnen in de toekomst zorgen voor hogere (of lagere) exploitatiekosten. De werkelijke kosten zullen na 3 jaar worden geëvalueerd.

1.3 Bij innovatieve technieken kunnen de resultaten achterblijven bij de verwachtingen

Voor de LBB wordt dit risico als klein ingeschat. Inmiddels zijn er een aantal pilots met Bubble Barriers uitgevoerd (o.a. in de IJssel door RWS en in de grachten van Amsterdam door Waternet) met positief resultaat. Het onderzoek met het keerscherm bij de uitwatering Katwijk heeft aangetoond dat er voldoende plastics wordt afgevangen.

Bijlagen

20.087770 Samenvatting vooronderzoek Limes Bubble Barrier Katwijk